

TRT Olimpikon
1932

Nosztalgia Rádió Hírújság

Telefunken Record
1932

RMK Nosztalgia Rádió Egyesület

2001. augusztus IV. évfolyam 4. szám

Rádió - televízió - telefon - magnetofon - és egyéb elektrotechnikai hobbysták klubja

Szerkeszti: Kóger László és Biliczky István kiadja: Szécsényi Lajos

Egyesületi hírek

Sajtótájékoztató

Mint előző számunkban is közöltük, egyesületünk részt vesz az M&H Communications cég által szervezett "Csúcsszupertől a szupercsúcsig" nevű kampányban, amely összekapcsolja a műszaki nemzeti örökséget a legmodernebb technikával, a régi rádiók szeretetét a rádiótelefonokéval, hiszen a húszas években a műsorszóró rádiózást "rádiótelefonnak" hívták, megkülönböztetésül a Morse-jelekkel dolgozó "rádiótelegráftól".

Június 27.-én M&H Communications cég a Magyar Rádió márványtermében sajtótájékoztatót tartott, amelynek keretében Dr. Matkó István, a cég ügyvezető igazgatója, G. Németh György, a Westel kommunikációs igazgatója és Szijjártó István, a MR Rt. ügyvezető igazgatója közös nyilatkozatot írt alá a projekt során történő együttműködésről. Az elhangzottakat itt nem ismertetjük, mert lapunk olvasói már tájékozottak, és a 28.-i napilapok is ismertették a kiadott sajtóközleményt.

Tagtársunk, Szűcs László a Rádiómúzeum részéről kiállítást rögtönzött ebből az alkalomból, egyesületünk néhány fényképpel járult hozzá az ismertető anyagok színesítéséhez. Az eseménysorozat év végéig tart, lapunkban rendszeresen be foguk számolni a továbbiakról. *Simoncsics László*

Helyreigazítás

Nosztalgia Rádió Hírújságunk 2001. júniusi számában megjelent "A magyar rádiózás első adóberendezése" című írásomban sajnálatosan egy téves információt adtam közre. Mint a cikk megjelenése után kiderült, a szóban forgó berendezést a Puskás Tivadar Távközlési Technikum l964.ben nem a Postamúzeumnak, hanem a Munkásmozgalmi Múzeumnak adta át. Következésképpen a Postamúzeum 1984-ben sem selejtezhette ezt a berendezést. (Feltehetően azért került a Munkásmozgalmi Múzeumhoz, mert ezt a berendezést úgy emlegették, mint "első Csepeli adó"-t, és azt hitték, hogy ezen a rádióadón keresztül történt a sokat emlegetett Lenin-Kun Béla táviratváltás…) Kb. 1968-ban a Munkásmozgalmi Múzeum adta át a középső állványt a Műszaki Múzeumnak. A Postamúzeum kiállításán a Diósdi Rádió és Televízió Múzeumban a középső állvány a Műszaki Múzeum tulajdonaként, kölcsöntárgyként van kiállítva. A téves információért a kedves olvasók és gyűjtőtársak elnézését kérem.

A cikk végén közölt fényképek a magyar rádiózás második adóberendezését az un. 3 kW-os adót ábrázolják. A baloldali fénykép a Kassai (Enyickei) rádióállomáson készült 1938 őszén.

Balás B. Dénes

Tartalomból:

Klubhírek
Pályázati felhívás
Standard Super 35
Gondolatok a rádiókiállításokról...
Laptársaink tartalmából
Standard 3AL
Zsebrádiók
Helyreigazítás

Laptársaink tartalmából

A *Funkgeschichte* tartalomjegyzéke mellett ezentúl az olasz *AIRE bulletin* és az osztrák *Museums Bote* kiadványokból is közöljük azokat a készülékleírásokat, amelyeket képpel és kapcsolási rajzzal együtt közöltek.

Funkgeschichte Nr. 138

Jacob Roschy: Acélcsövek tévút a csőfejlesztésben?
(A cikk részletes elemzést közöl a fémbúrás csövek történetéről, kezdve az 1935-ben sorozatgyártásba vett amerikai oktálcsövektől, az MG (fém-üveg) csöveken keresztül, az 1945-ben megjelent miniatűr csövekig. Összehasonlítja az amerikai gyártmányokat a német acélcsövek konstrukciójával. A mi számunkra azért érdekes a cikk, mert nálunk is sok példány található az ismertetett csövekből.)
Günter F. Abele: Érdemes a poros aktákat olvasni
(A húszas évek cégalapítási aktáinak kutatása rádiótörténeti szempontból.)
Rüdiger Walz: Tudósítás a GFGF Bad Harzburgban megtartott éves közgyűléséről
(A 2300 rendes tagot, 6 tiszteletbeli tagot és 44 egyesületet tömörítő GFGF fejlődése töretlen.)
Emil Kuntze: Acélcsövek sorozatgyártása
(Eddig nem nyilvánosságra hozott, 1944-es Telefunken belső anyag az acélcsővek gyártástechnológiájának részletes leírásával.)

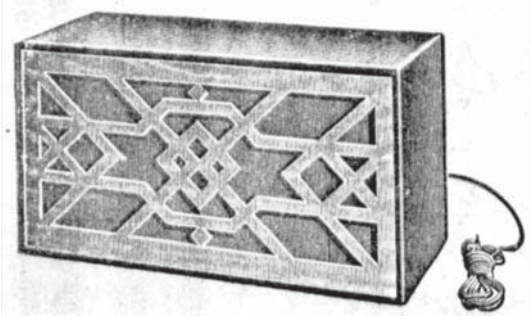
AIRE buletin 2001. május (www.tmt.it/oldradio)

Safar 536 és 537 modell (Hálózati szuper oktál csövekkel.)
Irradio Il Litore modell (1934-es kiadású váltóáramú szuper)
Minerva 473/1 modell (1941-es kiadású, vegyes csövezésű egyenes vevő)
Internetezők! A lap közli a virtuális rádiómúzeumok listáját.

Museums Bote Nr. 106

Hornyphon Siesta (WL 442 AB) 1953-as gyártású, előcsöves telepes szuper miniatűr csövekkel, hálózatról is üzemeltethető.
Philips Picknick (LA 422 AB) az előzővel hasonló korú és felépítésű készülék. (Részletesebb információk: www.MUSEUMSBOTE.com)

Simoncsics László

Forrás: RA 1926/dec.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az M&H Communications ötletéből és kezdeményezésével, a Magyar Rádió társrendezésével és a Westel Mobil Rt. főtámogatásával kerül megrendezésre a *Csúcsszupertől a szupercsúcsig* cimu 2001-es Rádió(telefon) Show, amely a széles közvélemény számára szórakoztató, ismeretterjesztő formában mutatja be a múltat a csúcsszupertől a szupercsúcsig, a rádióvevő készüléktől a beszédkapcsolatot létrehozó rádióig, a rádiótelefonig. A júliustól október végéig tartó szórakoztató, ismeretterjesztő eseménysorozat változatos programokat kínál: antik rádió szépségversenyt és aukciót, rádiótelefon szépségversenyt, sztoriversenyt magánembereknek.

Antik rádió szépségverseny és aukció
A szépségversenyre és az aukcióra várjuk nevezését a rádiókról készült fényképekkel, muszaki adatokkal, valamint annak rövid történetével, hogyan kerültek tulajdonába a készülékek, illetve miért határozta el antik rádiók gyujtését. Egy vagy több készülékkel is nevezhet, de kérjük, egyértelmuen tüntesse fel, hogy a kiállításra, az aukcióra vagy mindkettőre jelentkezik. Örülnénk, ha mindezeken túl elküldené rövid személyes bemutatkozását is (lakhely, életkor, foglalkozás, érdeklődési kör).

A szépségversenyre benevezett rádiókat az *RTV Részletes* cimu újságban és a www.csucsszuper.index.hu internet címen mutatjuk be. A bemutatás célja a közönség és a zsuri szavazatainak a megszerzése. A legtöbb szavazatot kapott készülékek tulajdonosai díjazásban részesülnek. Az aukcióra benevezett készülékek közül szakértői bizottság választja ki a legjobbakat.

Sztori pályázat
A sztori pályázatot két témakörben hirdetjük meg: mit jelentett számomra a rádió 1950. körül, illetve mit jelent nekem a rádiótelefon ma. Olyan magánemberek írásait várjuk, akik maximum két oldalban szellemesen szavakba tudják önteni a két technikai eszköz szerepét életükben. Az írás szólhat az 1950-es évek rádiózásáról vagy a XI. század mobiltelefóniájáról vagy mindkettőről.

Kiállítás, aukció, díjátadás
A *Csúcsszupertől a szupercsúcsig* záró rendezvényén, 2001. október 27-én, a Magyar Rádió Márványtermében kerül sor a szépségverseny győztes készülékeinek kiállítására, az aukcióra, a legjobb írások bemutatására és az ünnepélyes díjátadásra.

Nevezés és további információk
Kérjük, hogy nevezését (fényképekkel és a tájékoztatókkal) szíveskedjék 2001. október 18-ig a következő postafiók címre elküldeni: 1279 Budapest 25, Pf. 53. A borítékra írja rá: *Csúcsszupertől a szupercsúcsig*. További információért hívja a Westel információs- és játékvonalát: 06-30/30-30-030 vagy látogasson el a www.csucsszuper.index.hu internetes címre.

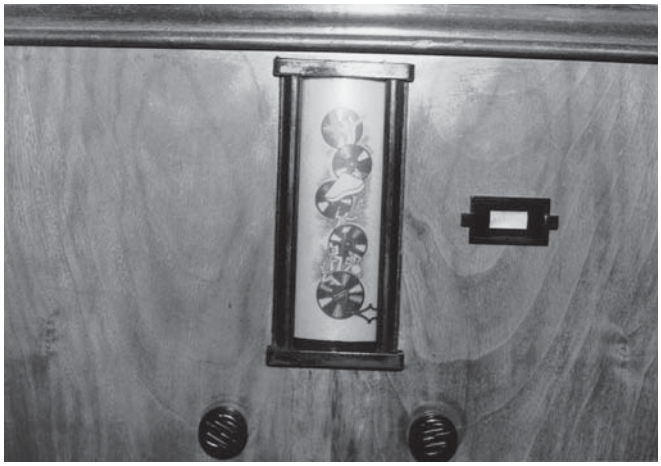

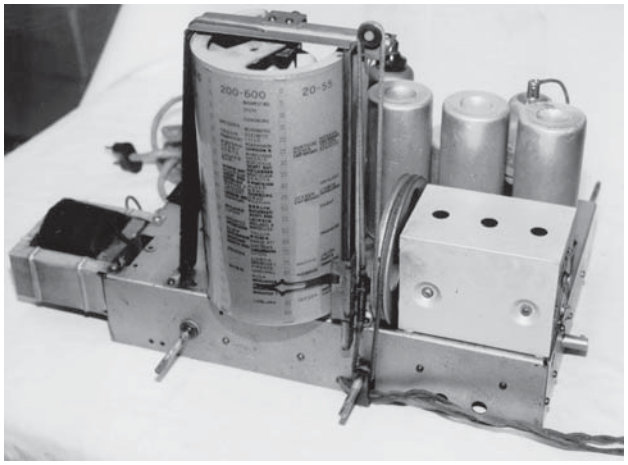

Forrás: RA 1927/jan.

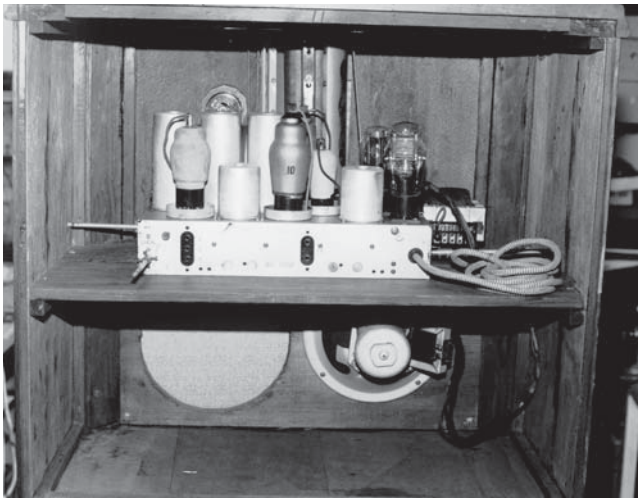
STANDARD SUPER 35 "CABINET"

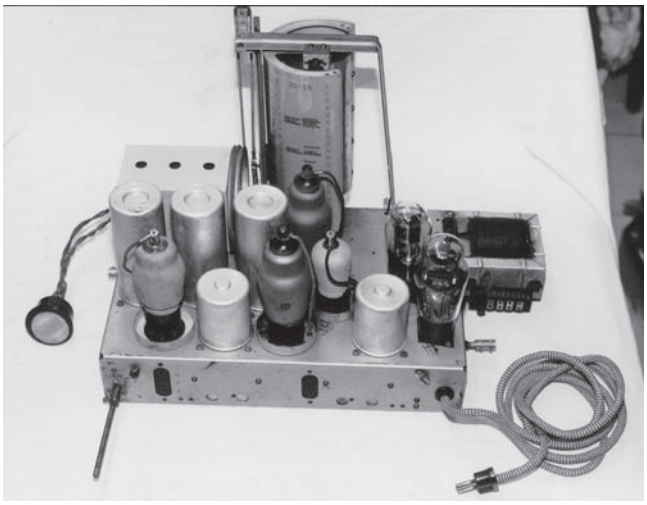

Most egy igen szép egyedi készüléket, a Standard Super 35 kisszekrény alakú verzióját szeretném csak röviden bemutatni. Nem zeneszekrény, mivel nincs beépített gramofon, hanem csak rádiókészülék, álló alakú kisszekrénybe építve. Ez a kategória nálunk Magyarországon eléggé ismeretlen, mivel a magyar rádióipar nem készített ilyen készülékeket, egy-két kivételtől eltekintve, mint ahogy ez a példa is bizonyítja. Ezt a kategóriát Amerikában, a rádió "őshazájában" úgy tudom Cabinetrádiónak hívják, nekünk magyar szavunk erre nincsen, ezért én is Cabinet rádiónak hívom. (Magyarul lehetne állórádió, szekrényrádió, kisszekrényrádió, de ezeket azt hiszem hagyjuk.)
Sajnos az eredetéről semmit sem tudok, mivel a Standard 15 év című standard kiadványban a Super 35 és 35U készülékről van kép, illetve gyári rajz, de sem ott és sem az egyéb régi rádiós irodalmakban eddig nem találtam e készüléknek a nyomát. Az igaz, hogy a Standard 15 évkönyvben a többi későbbi Super 42, 43 zenegépekről sincs említés.

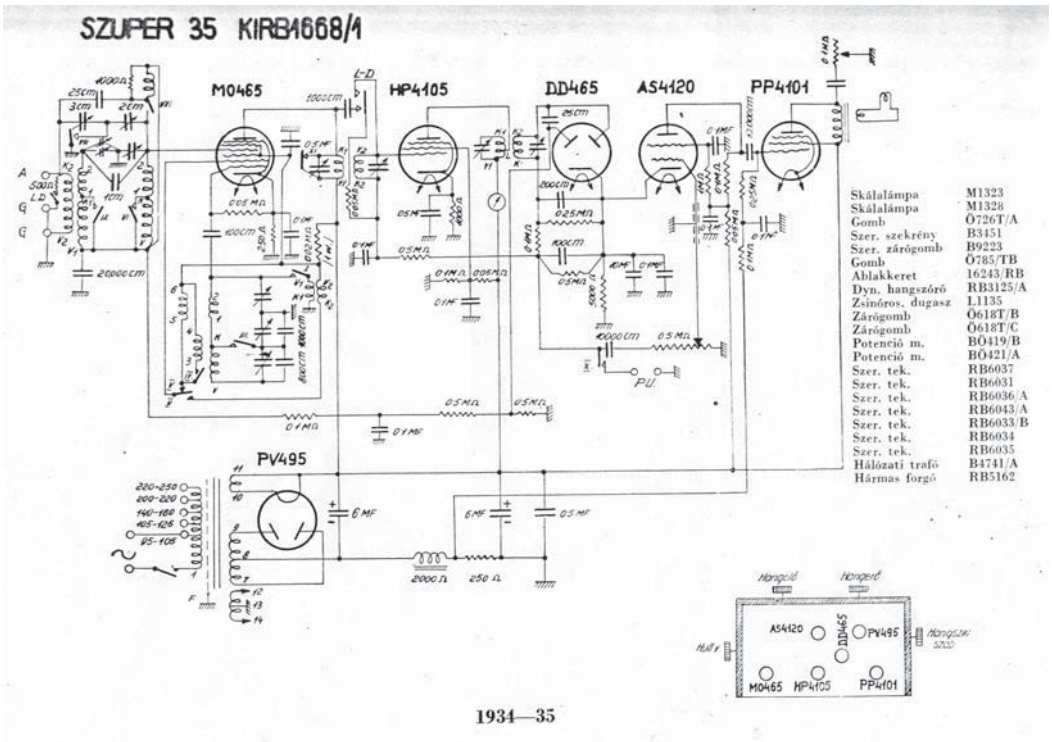

Felmerült bennem az is, hogy csak egyedi darab lehet, egy ügyes bútorasztalos készíthette megrendelésre, de szerintem inkább gyári darab lehet e készülék, látszik rajta, hogy a "nagy testvére" a Super 35 készüléknek, az oldalsó lekerekítés teljesen ugyanolyan az asztali készüléken is, még a faerezet is, ugyanaz a skála ablak díszkerete, a hangolásjelző is. Mindenesetre, ha megrendelésre készült, akkor külsőre egy igen igényesen elkészített és formatervezett készüléket alkotott az asztalos, teljesen összhangban az alaptípussal. A tapasztalatom azt mutatja, hogy az asztalosok nem szoktak egyedi megrendelésnél ilyen kifinomultan formatervezett darabokat készíteni, hanem inkább a lehetőségeik szerint készítették el a darabokat.
Valószínűbb, hogy mivel a gyárak nem szoktak kicsi darabszámokkal bíbelődni, azokat kiadták kisebb cégeknek legyártásra. Így lehetséges az is, hogy e készülék szekrényét is valamelyik kisebb asztalos cég készítette a gyár rendelésére kisebb darabszámban, a gyári formaterv alapján. Ez megmagyarázhatja a készülék valószínűleg iparművész által megtervezett gyönyörű külsejét, mely hasonlít a készülék asztali kivitelére, és harmonizál a kor art-deco stílusához is.
Más gyáraknál is hasonló lehetett a helyzet, mert az Orion és a Philipstől is ismerek a 30-as évek elejéről álló alakú készüléket, mely szintén valószínű, hogy csak igen kis példányban készülhettek. Ilyen drágább luxus kivitelű készülékekre nem is lehetett nagy igény a gazdasági helyzet és a rádió gyors fejlődése miatt, hisz minden évben jöttek az újabb és újabb típusok. A készülék műszaki részét az asztali készülék hamarosan megjelenő bemutatásánál ismertetem.

Kóger László

Gondolatok a rádiókiállítások rendezéséről.

2001. február 24-től március 4-ig Győrött az Arany János Művelődési Házban a "Régi rádiók kiállításán" 70 db. készüléket állítottunk ki a kezdettől fogva 1960-ig. A támogató Philips cég a legújabb készülékét is bemutatta. Erről az áprilisi "Nosztalgia Rádió Újság" is beszámolt, Kiss Frigyes tagtársunk fotóinak bemutatásával.
Itt kaptunk meghívást a csornai könyvtár igazgatójától készülékeink városukban történő bemutatására. Így került sor március 20-tól április 8-ig a "Zenélő dobozok" kiállításra, ahol a XX. század első 75 évében a lakásokban megjelenő zenélő szentképek, kintorna, gramofonok, lemezjátszók, rádiók, húros, szalagos és kazettás magnetofonok és az első hazai tranzisztoros zseb- és táskarádiókat vittük el. (Összesen 67 db. készülék.)
Győrött a népes megnyitó után 350 fizető (100.- Ft belépődíj) felnőtt látogató volt, de a vasutasok, Philips dolgozók és a tanulók nem fizettek. Így kb. 700-800 fő tekintette meg a kiállítást.
Csornán a megnyitón nagyon gyenge volt az érdeklődés. Első alkalommal volt a könyvtárban műszaki kiállítás. Viszont a későbbiek folyamán a helyi kábeltelevízió jóvoltából megszaporodtak a nézők, főleg az általános és gimnáziumok fizika tanárai kihelyezett órákat tartottak a kiállításon. Ezeken a látogatásokon és is részt vettem és bemutattam, ismertettem a kiállított tárgyakat. A látogatók száma 250-300 fő.
A rendezés előkészítéséről.
Meg kell győződni a készülékek biztonsága megfelelő-e? Célszerű esetleg kötélkordonnal védeni a készülékeket a beavatkozás ellen. Természetesen állandó felügyelet kell. A meghívók időben való elkészítése, postázása és költségei. (Sajtóhibák kerülendők!) Sajnos mindkét esetben későn készültek el. Szállítás és főleg a visszaszállítás költségeinek megbeszélése. Javasolnám, hogy mindenki csak a saját lehetőségeire támaszkodjon, főleg amit egymaga vissza is tud hozni. A megnyitó megszervezése, beszédek, a sajtó értesítése, fogadás. A készülékek elhelyezésére megfelelő mennyiségű aszta, polc, stb.-re van szükség. Az asztalokat célszerű egységesen abroszokkal (lepedőkkel) letakarni. Figyelem! Mivel a készülékek általában a földről kerülnek az abroszra, nyomot hagynak! Győrben a terem sötétbarna faburkolatánál közel sem érvényesültek úgy a készülékek, mint Csornán a fehér falak előtt. A kisebb tárgyak elhelyezésére fekvő és álló vitrinek szükségesek. A falakat korabeli hirdetések másolataival, plakátokkal és fotókkal célszerű díszíteni! A készülékek mellett feliraton el kell helyezni: gyártóját, típusát, a gyártás időpontját, és rövid ismertetőt. Ennek készítőjét és költségeit tisztázni kell! A készülékeknek egy nappal a kiállítás előtt a helyükön kell lenni! Vendégkönyv biztosítása!

Mit állítsunk ki?

Az idősebb látogató nosztalgiázni jön el. Ilyen rádiónk volt. A fiatalok meg azt tudják, ha van elem a készülékben vagy bedugtam a konnektorba és bekapcsolom, akkor szól a rádió. A csöves technikáról nem tudnak semmit, fűtő- és anódfeszültség, antenna-földcsatlakozás nem ismeretesek. Csornán bemutattuk a rádiókat, de nem szól egy sem. A gramofonok zenéltek, húros és szalagos magnetofon adapterek működtek. A thermogenerátoros rádió megszólalt. (Kiss Frigyes jóvoltából.) Így aztán a közönség ezek körül tolongott. Mennyire más lett volna, ha a detektoros rádió megszólal. Egy ládarádiónál lehetne látni a fűtő és anódtelepet, szólna a hangszóró. A hálózati készüléken világít a varázsszem. A háború előtti néprádió szól gyenge hangján, a háború utánin meg kapcsolom a Kossuth és Petőfi adót. Mert sikere volt a térképes rádiónak (osztrák Ingelen gyártmány), hát még ha világítottak volna az állomások. Örültem az iskolai csoportoknak. A nagyobb rész érdeklődéssel figyelt. Persze a tanártól is függött. Akik úgy jöttek el, hogy ebből dolgozat lesz, azok jegyzeteltek. A végén a tanár mondja nekik: még egy perc, nézzetek körül és válasszátok ki mi tetszett legjobban? Megkérdeztem egy-két tanulót. Válaszok: Térképes rádió, gramofon, a Philips első kazettás magnó típusa, a petroleumlámpás rádió és végül a "Sokol" így s-sel.

Csenár Imre

Győr

Részletek a Magyar Statisztikai Zsebkönyv 1938 VII. évfolyamából

Rádió.

1. Előfizetők száma.

Év	Szám szerint	100.000 lakosra számítva	Év	Szám szerint	100.000 lakosra számítva
1927	83.314	978	1933	328.179	3.713
1928	168.553	1.960	1934	340.117	3.824
1929	266.567	3.077	1935	352.907	3.946
1930	307.909	3.544	1936	365.354	4.063
1931	325.032	3.721	1937	383.505	4.243
1932	321.976	3.667	1938/IX	395.159	4.354

2. Vevőberendezések. 1937.

Detektoros		73.124	Öt	lámpás	10.319
Egy	lámpás	11.630	Ötnél több ...		3.935
Két		139.308	*Összes*		*310.381*
Három		115.577		**Összesen ...**	**383.505**
Négy		29.612			

A vevőberendezésekkel kapcsolatos antennák közül külső volt 244.083, belső és keret 139.422.

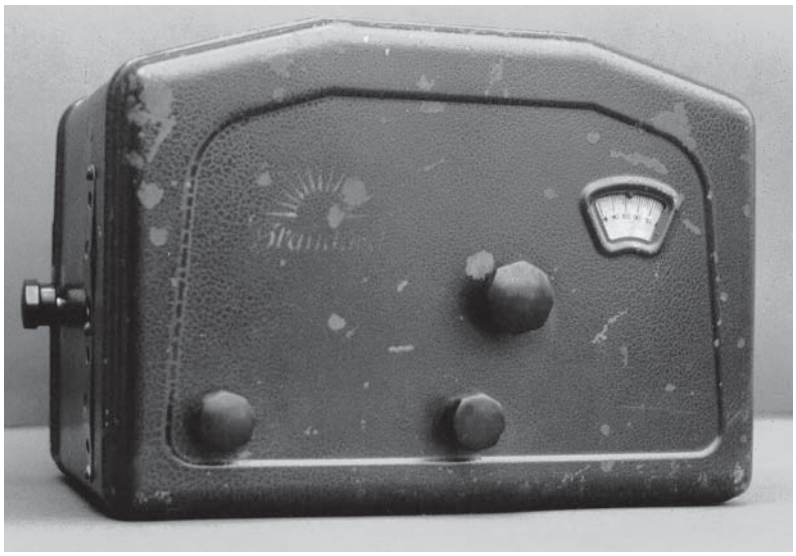
A rádióelőfizetők.

Ország	A rádióelőfizetők évben [1] 1935.	1936.	1937.
Algir	30.904	41.344	56.467
Amerikai Egyesült Államok ...	20,750.000	22,500.000	24,269.000
Argentina	500.000	800.000	950.000
Ausztráliai Államszövetség	681.634	770.152	887.015
Ausztria	527.295	560.120	593.815
Belgium	603.860	746.395	890.323
Brit-India	16.250	24.839	38.000
Bulgária	9.000	17.213	17.000
Cseh-Szlovákia	693.694	847.955	928.112
Danzig	26.462	29.000	32.484
Dánia	568.175	609.226	652.255
Délafrikai Unió	98.562	130.000	160.000
Egyiptom	25.170	41.370	57.633
Esztország	16.827	24.193	37.800
Filippini-szigetek	20.929	24.632	27.105
Finnország	129.123	144.721	177.376
Franciaország	1,755.946	2,625.677	3,218.541
Görögország	5.000	6.317	13.717
Ír szabad állam	59.952	78.600	98.949
Izland	10.350	12.183	12.938
Japán [2]	1,951.858	2,372.402	2,870.986
Jugoszlávia	66.530	81.385	97.111
Kanada	813.000	860.000	1,380.500
Lengyelország	374.047	491.823	677.404
Lettország	64.567	82.175	96.331
Litvánia	20.240	26.763	35.234
Luxemburg	13.750	15.000	25.000
Magyarország	**340.117**	**352.907**	**365.354**
Marokkó	18.267	23.079	29.448
Mexikó	500.000	220.000	250.000
Nagy-Britannia	6,780.569	7,403.109	7,914.506
Németalföld	909.127	946.844	989.115
Németalföldi India	17.950	27.566	39.028
Németország	6,182.487	7,192.952	8,167.957
Norvégia	157.434	191.378	240.251
Olaszország	431.489	530.000	625.350
Palesztina	5.900	12.200	20.388
Portugália [3]	27.895	40.409	53.659
Románia	100.981	127.041	162.766
Spanyolország	213.004	303.983	—
Svájc	356.866	418.499	464.332
Svédország	733.190	834.143	944.487
Sziám	24.202	23.062	29.000
Szovjetköztársaságok Uniója ..	2,323.900	2,800.000	3,760.400
Törökország	6.930	6.175	9.033
Tunisz	8.106	10.582	13.383
Új-Zéland	148.284	183.830	231.364

[1]) Január 1.-i állapot. — [2]) Koreával, Formózával, Dél-Sachalinnal és Kwantunggal együtt. — [3]) Az Azori szigetekkel és Madeirával együtt.

Standard 3AL

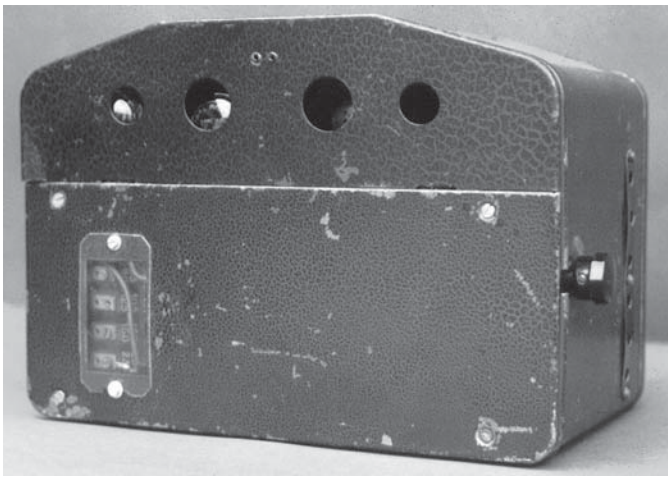
első rész

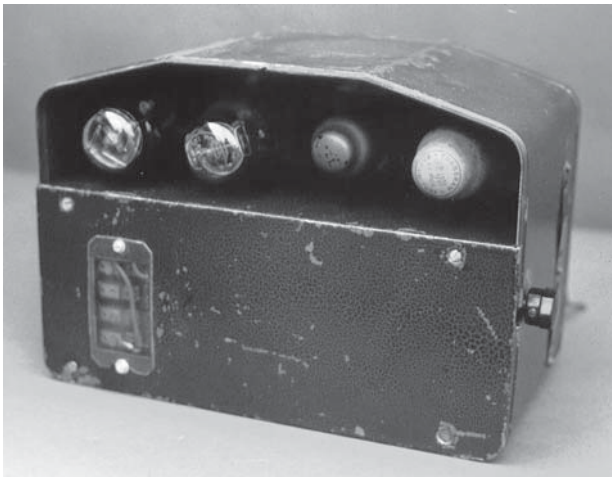

Az alábbi leírás a Philips 2515 számú, Kiskombináció néven ismert vevő mellett a legnagyobb számban megmaradt fémdobozos, külső hangszórós készülékről szól. A Philips vevő ismertetését lásd 1998. októberi számunkban. A Standard készülékből nekem eddig két helyreállíthatatlan roncs példányom volt, de most sikerült egy komplett, eredeti példányt vennem (köszönet érte Fehérvári Kálmán barátomnak), ezért gondoltam ennek a részletes ismertetésnek az elkészítésére, mert sokaknak segíthet a helyreállításban.

A korabeli reklámokból tudjuk, hogy a Standard 3A-nak hasonló kivitelű dobozban két változata volt, az egyiknek a két baloldali forgatógombja magasabban, a másiknak, amelynek az oldalán volt a hálózati kapcsoló a hullámváltóval kombinálva, alacsonyabban volt. A Standard 15 év című kiadványban, szerintem tévesen, a 3A és a 3AL változatra (az L betű a luxus kivitelt jelenti) ugyanazt a kapcsolási rajzot adták meg. 1943-ban, amikor az említett kiadvány készült, már becsúszhattak ilyen hibák, hiszen ez a vevő az 1930-31-es évek készüléke volt. Véleményem szerint az ismertetet készülék a két hullámsávos, oldalgombos 3AL változat, de ha valakinek ennél több információ van a birtokában, kérem, írja meg hozzászólás formájában.

Tekintettel a nagyszámú roncs és átalakított készülékre olyan részletes leírást kívánok készíteni, amely hozzásegíthet ezeknek a rendbetételéhez, hiszen még mostanában is felbukkannak hálózati trafók, fojtók és egyéb alkatrészek ehhez a vevőhöz.

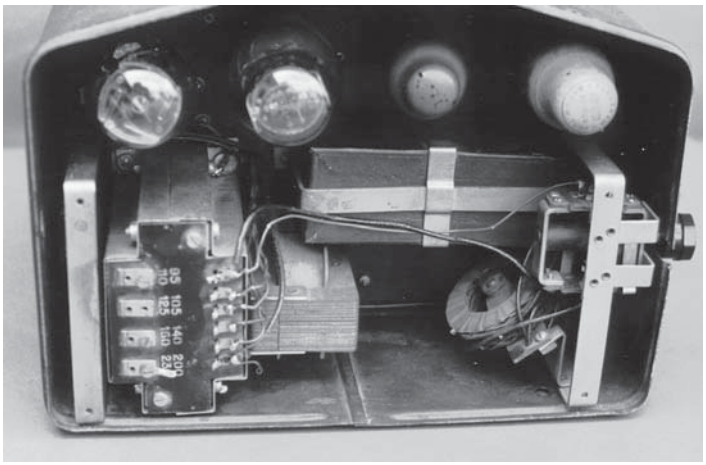

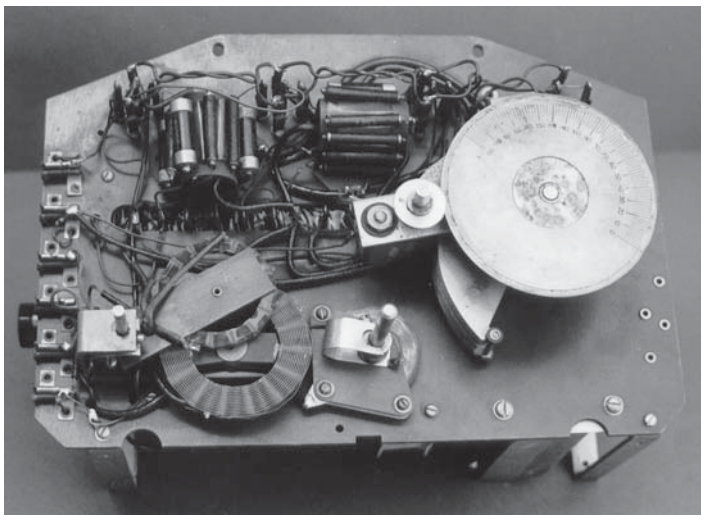
A készülék felépítése

Ha megnézzük a kapcsolási rajzot, a szokásos háromcsöves egyenes vevőt látjuk, de az első cső nem audion, hanem visszacsatolt anódkönyök demodulátor, mert nincs rácskomplexum, és a cső negatív előfeszültséget kap. Ennek a megoldásnak az az előnye, hogy lemezjátszó állásban (PU) az első hangfrekvenciás erősítő cső is kap előfeszültséget. Mivel ennek a demodulátornak kisebb az erősítése, kellett a kétfokozatú, RC csatolású hangfrekvenciás erősítő. A "nídertrafót" ugyan megtakarították, de több passzív alkatrész volt szükséges.

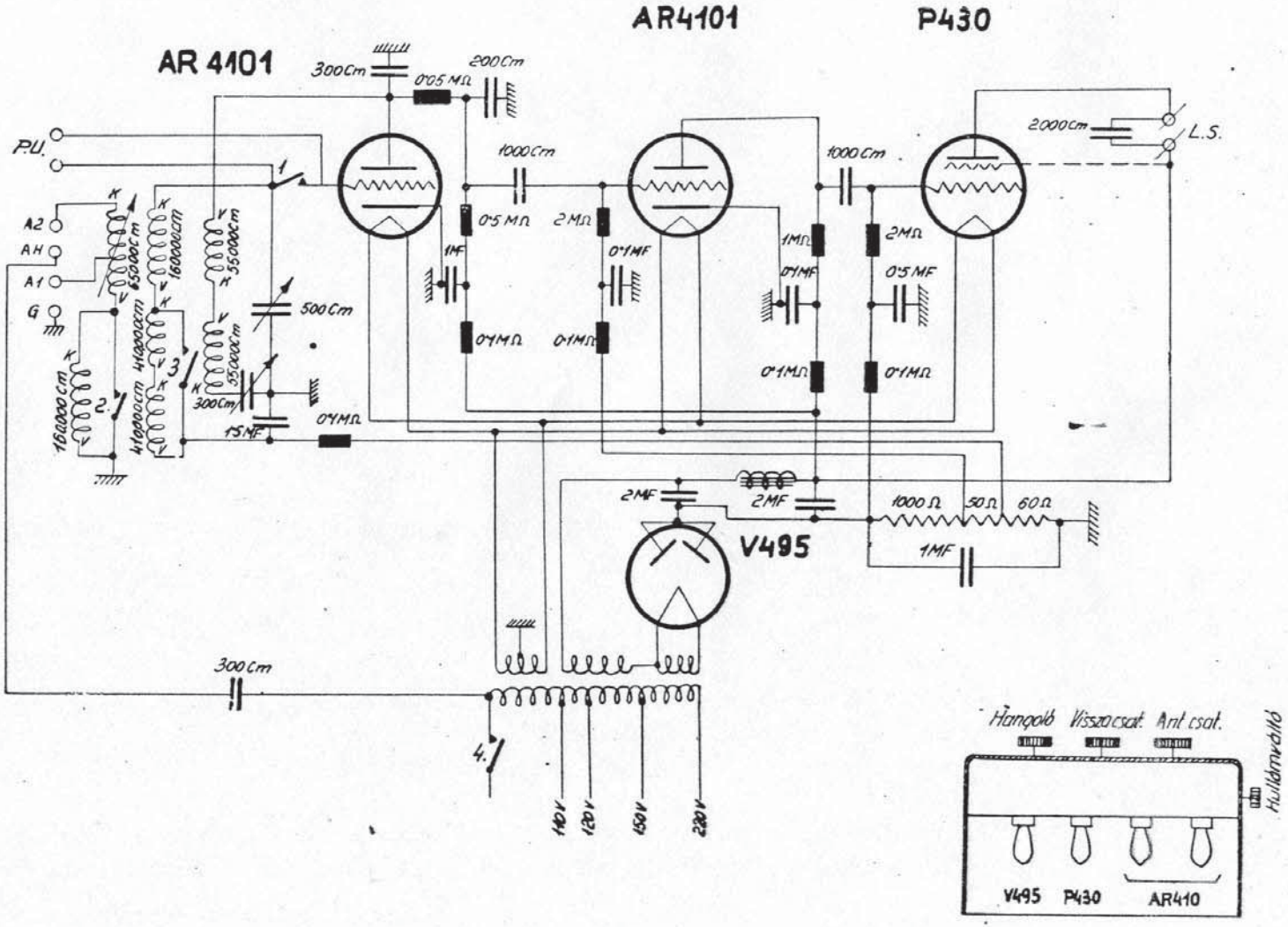
A rajzon ugyan kétanódos cső van jelölve, de csak egyoldalas hálózati egyenirányítást alkalmaztak azzal a jellegzetes Standard megoldással, hogy a nagyfeszültségű tekercs egyik vége a trafónál van rákötve a az egyenirányító cső fűtőtekercsére. Az előfeszültséget mind a három cső részére a negatív anódfeszültség ágban elhelyezett ellenállások biztosítják. A vevőcsövek fűtőtekercsének közepe földelve van. A 2 db. 2 F szűrőkondenzátor nem tűnik valami soknak, de a nénypólusú mágneses hangszórók, valamint a 40 H induktivitású, 1,5 k ellenállású fojtótekercs alkalmazása mellett nem zavaró a hálózati morgás. Ezenkívül gondosan van szűrve minden anódfeszültség és minden előfeszültség ág. A kapcsolási rajzot - az említett kiadványból kimásolva az **1. ábrán** közöljük. Ebbe beírtam a főbb pontokon mérhető feszültségeket. Figyeljük meg, hogy a végcső magas előfeszültséggel, a két trióda alacsony anódfeszültséggel dolgozik. Természetesen a mérhető értékek jelentősen változhatnak az alkalmazott csőgarnitúra függvényében.

A hálózati kapcsolóval kombinált hullámváltó négylamellás. A lamellák számozása a kapcsolási rajzon látható. A 2. és 3. lamella a forgatógombhoz közelebb, egymással szemben (KH állásban a hosszúhullámú antenna és rezgőköri tekercset rövidre zárja), az 1. lamella ezek mellett a hátlap felé (PU kapcsoló), a 4. kicsit távolabb, a készülék felé helyezkedik el (hálózat kikapcsoló).

3AL KIRB1615/1

Banándugasz	L1203
Gomb	Ö774T
Gomb	Ö772T
Gomb	Ö775T/B
Szekrény	B3207
Rövidrezáró dugasz	1201L49
Hálózati zsinór	3432U
Forgókondenzátor	RB5118
Forgókondenzátor	RB5113
Transzformátor	B4778
Fojtótekercs	B4480
Szer. tekercs	RB5400
Szer. tekercs	RB6113

1931—32

Az alkatrészekről

Abban az időben túlzott jelentőséget tulajdonítottak az árnyékolásnak, ezért is építették a készülékeket fémdobozba. Ezenkívül gondosan árnyékolták a hálózati trafót is. A trafó tetején, egy bakelitlemez egyik oldalán csavarozhatóan van a hálózati feszültség beállítása megoldva, a másik oldalán forrfülekre vannak a szekunderkivezetések kihozva. A vasmagos fojtótekercs a hálózati trafó mellett van elhelyezve. Míg a Philips fojtóknál a légrést a vasmagból történő kivágással, ennél szegecselt távtartókkal biztosították. A hálózati trafó és a fojtó méretei a **2. ábráról** leolvashatók. A hálózati trafó vaskereszmetszete 6,25 cm^2. Ez abban az időben szokásos méretezés szerint (lásd: Molnár János: Anódpótlók 1929.) 25 W teljesítmény átvitelére elegendő. A primer voltonkénti menetszám 7, a szekunder 7,7.

Az eredetileg felhasznált elektroncsövek: két közvetett fűtésű trióda (AR 4101), közvetlen fűtésű végtrióda (P 430) és egyoldalas egyenirányító cső (V 495). De alkalmazhatunk AG 495-ös triódákat, PP 430-as végpentódát és PV 495-ös kétoldalas egyenirányítót is, mert a csőfoglalatok úgy vannak kialakítva.

A 0,1 F-nál nagyobb értékű kondenzátorok egy "blokkban" vannak beépítve. Mivel 8 db. kondenzátorról van szó, ennek pótlása elég nehézkes különálló egységekből, amennyiben ez hiányzik, vagy zárlatos. Szerencsére az egyes kondenzátorok kapacitás értékei a külső papír burkolaton jelölve vannak, ami megkönnyíti az azonosítást. "0"-val a közös pontok vannak jelölve (egyik oldalon az 1 + 2 + 2 uF-osé, a másikon az összes többié). A kisebb értékűek az abban az időben használatos, márkajelzés nélküli (valószínűleg Dralowid), fémsapkás papírkondenzátorok. A Dralowid gyártmányú rétegellenállások varniscsőbe bújtatott, szintén fémsapkás kivitelűek.

A sárgaréz lemezekkel készült, "frekvenciaegyenes" forgókondenzátor tengelyére van a 180°-os beosztású tárcsa felszerelve, amelynek skálája látszik a fémdoboz elején vágott ablakon. Ugyanez a tárcsa biztosítja az áttételes tengelymeghajtást. A bakelitszigetelésű visszacsatoló kondenzátor kialakítása is érdekes. A teljes kör alakú szigetelő lemezek nem az állórészhez, hanem a forgórészhez vannak rögzítve, így forgatáskor ezek is el tudnak mozdulni. Maga a forgó nem a forgórész tengelyénél, hanem az állórész lemezeit tartó három csavarral van a panelra felfogva.

A légmagos nagyfrekvenciás tekercsekről kicsit részletesebben kell szólni. A hosszúhullámú tekercskészlet a hullámváltó alatt, a fenéklappal kb. 45°-os szöget bezárva helyezkedik el. Az osztott rezgőköri tekercs egyik oldalán, a nagyobb átmérőjű az antenna, a másikon a visszacsatoló tekercs található. A középhullámú tekercskészletnél az antennacsatolás az antennatekercs oldalirányú elfordításával szabályozható. Mivel hosszúhullámú állásban a megfelelő tekercsek sorba vannak kapcsolva, az antennacsatolás szabályozása ez esetben is működik.

A tekercsek vékony, pamutszigetelésű huzalból, un. kosárfenék tekercseléssel készültek. Ennek köszönhetően viszonylag kisméretű, lapos szerelvények jöttek létre. Elkészítésükhöz vegyünk egy 34 mm átmérőjű keményfa hengert (nyújtófa), a palástra rajzolt kör kerületét osszuk fel 15 részre. Állványos fúrógéppel tengelyirányban fúrjunk be 1 mm-es fúróval lukakat, amelyekbe 2 mm átmérőjű, 35 mm hosszú szögeket verünk be úgy, hogy a tekercs elkészülte után azokat könnyen ki tudjuk húzni. A szögekre előzőleg varnis csöveket húzunk. Elkészítjük a tekercset, majd színtelen nitrólakkal rögzítjük. Miután megszáradt, a szögeket kihúzzuk, majd a prespánból készült tartólemezeket beragasztjuk. A tekercselési sablon kiterített rajzát a **3. ábrán** láthatjuk. A páratlan számú szögből adódóan az alatta lévő sor tekercselési mintája eggyel arrébb tolódik. A menetszámokat az alábbi táblázat tartalmazza, az eredeti gyári leírás, igaz hogy cm-ben, de megadja a szükséges induktivitás értékeket, amelyet könnyű átszámolni (1 cm = 1 nH), ha három nullát elhagyunk, H-ben kapjuk az eredményt.

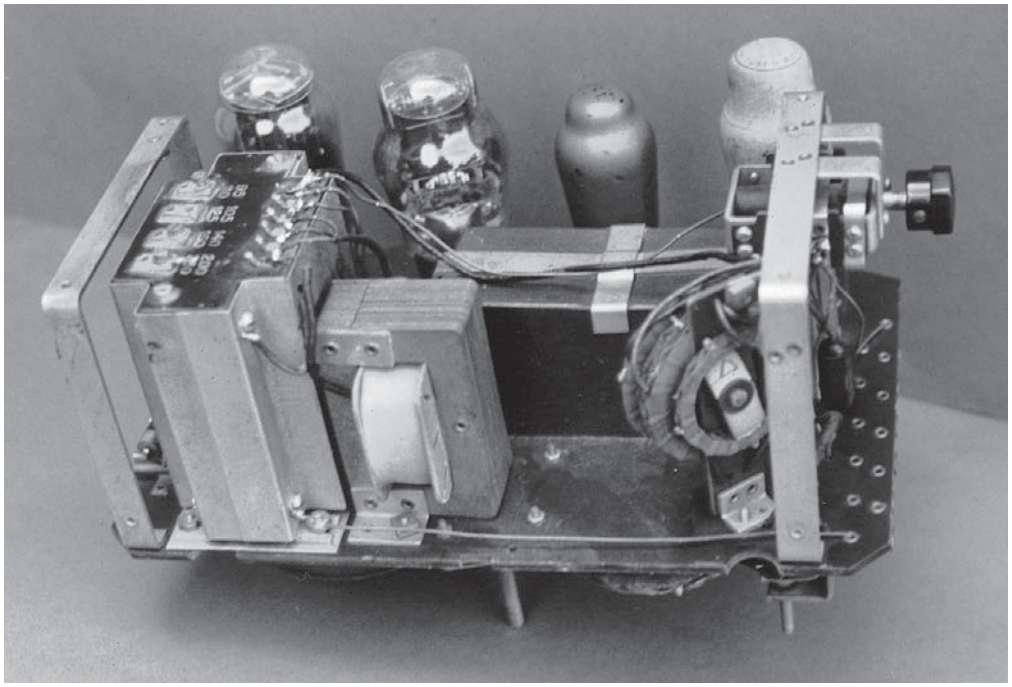
Tekercselési adatok

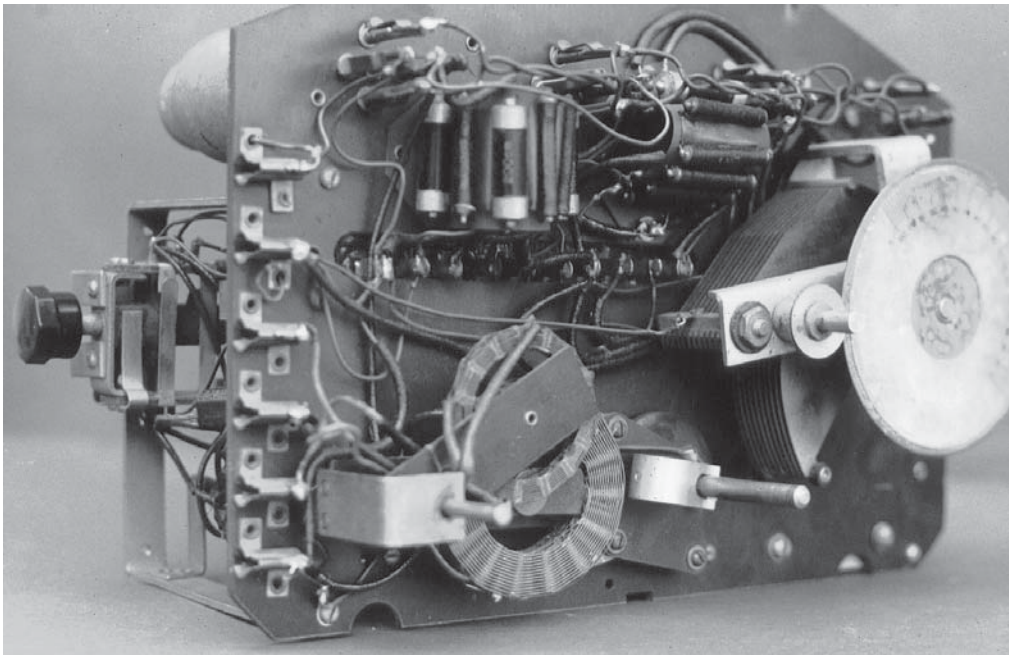
	Középhullám			Hosszúhullám		
	Ind. [uH]	Menetsz.	Huzalátm. [mm]	Ind. [uH]	Menetsz.	Huzalátm [mm]
Antenna	65	34	0,28	+160	52	0,4
Rezgőköri	160	52	0,4	+2x410	2x84	0,2
Visszacsat.	55	28	0,28	+55	28	0,28

Az ilyen korú készülékeknél forgatógomb többnyire hiányzik, vagy időközben lecserélték azokat. Az eredeti gombok közül három külsőre azonos, fekete, nyolcszögletű gomb (laptávolság 20 mm), a rögzítő hernyócsavarral szemben lévő csúcsnál kis bevágással, de az antennacsatolás szabályzó 4 mm, a másik kettő 6 mm tengelyátmérőre készült. A hangológomb hasonló kinézetű, de 25 mm-es laptávolsággal.

folytatás a következő lapszámban

Simoncsics László

Zsebrádiók-2 tranzisztoros reflex készülékek

A 2000. augusztusi számunkban írtam a zsebrádiókról egy rövidke ismertetést. Akkor ígértem, hogy ezekről is szándékozok egy-egy cikket megjelentetni. Ezt a témát mindenképpen nemzetközinek tekinthetjük, (mivel a magyar ipar nem sok ilyent gyártott), a néhány magyar készülék mellett külföldi darabokat gyűjthetünk. Úgy gondoltam, hogy egy cikk keretében több készüléket mutatok be, mert egy készülék ismertetéséhez elég egy-két mondat is. A készülékekről úgy sincs szinte semmilyen adat, sokszor még a rajz sem áll rendelkezésre, de kis gyakorlat után rajz nélkül is meg lehet őket javítani. Ezért mindegyik készülékről 2 képet közlök, egyet elölről, egyet a belsejéről és a hátlapról, ennyi bőven elég egy-egy darabról. Főleg a külső épség az állapot az alkatrészek eredetisége lehet lényeges. A mostani cikkben mindjárt egy érdekes témát, a 2 tranzisztoros reflex készülékek közül mutatok be 4 fajtát. Ezeket hívták 'Boys' rádióknak. Kb. 1960-63 között gyártották őket és igen ritkán lehet egy-egy példányt fellelni belőlük. Sajnos nincs róluk rajz, ezért a két kapcsolási rajz csak tájékoztatásul szolgál. A képen jól meg lehet figyelni a két kis trafót, a szimpla forgót, melyek körül szinte alig van alkatrész. Ahhoz képest, hogy csak két tranzisztorral működnek, érzékenységük nagyon ki van hegyezve, kicsit irányérzékenyek, de egészen jól hozzák az erősebb állomásokat. Működésükhöz mindig 9 V-os elem kell, az első tranzisztor duplán erősít magas és alacsony frekvenciát is, a második csak végtranzisztor, azt hiszem a reflex elvet nem kell részletesen ismertetnem, a szakkönyvekben utána nézhetünk.

KING MT-203. Kétféle kivitelben arany és fekete skálalappal, vajszínű doboz, fekete hátlap, belsejük ugyanaz.

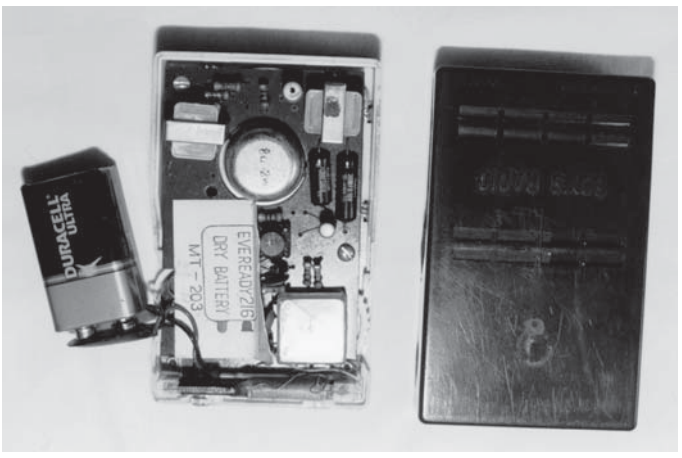
GLOBAL Model GR201 fekvő alakú fekete doboz aranyszínű skálalappal, forgója még régi: nyitott kivitelű.

Piros színű álló alakú kopott felirattal, katalógusban "SCEPTRE" fantázianéven megtaláltam, de ez a példány nem valószínű, hogy ezen a néven futott.

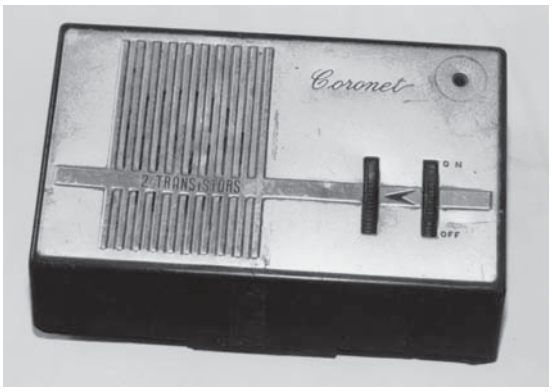
CORONET BL066P, szokatlanul nagy méretű fekvő alakú asztali kivitel, fekete doboz, aranyszínű fém előlappal

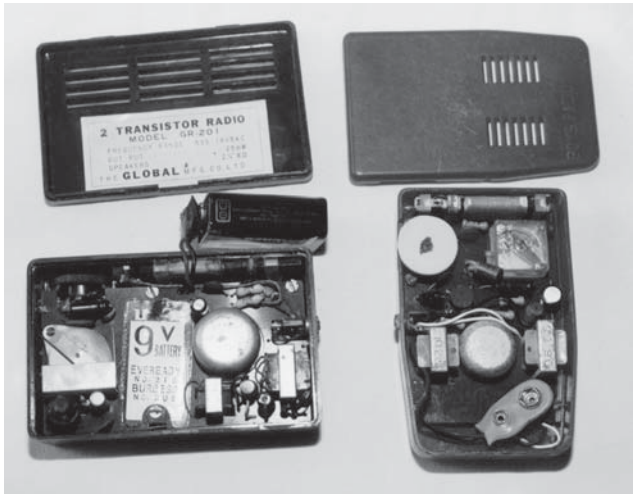
Kóger László

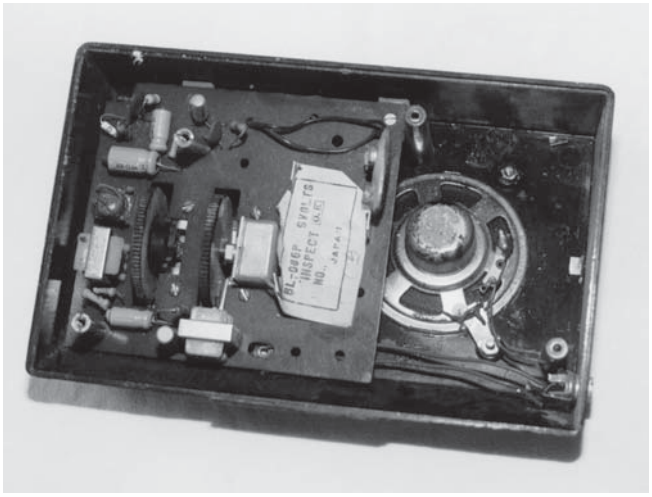

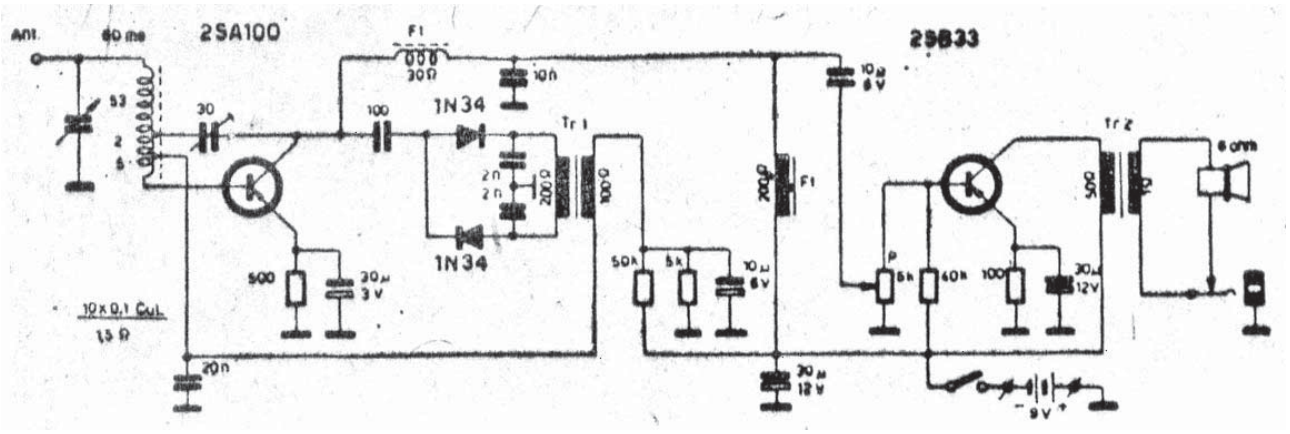

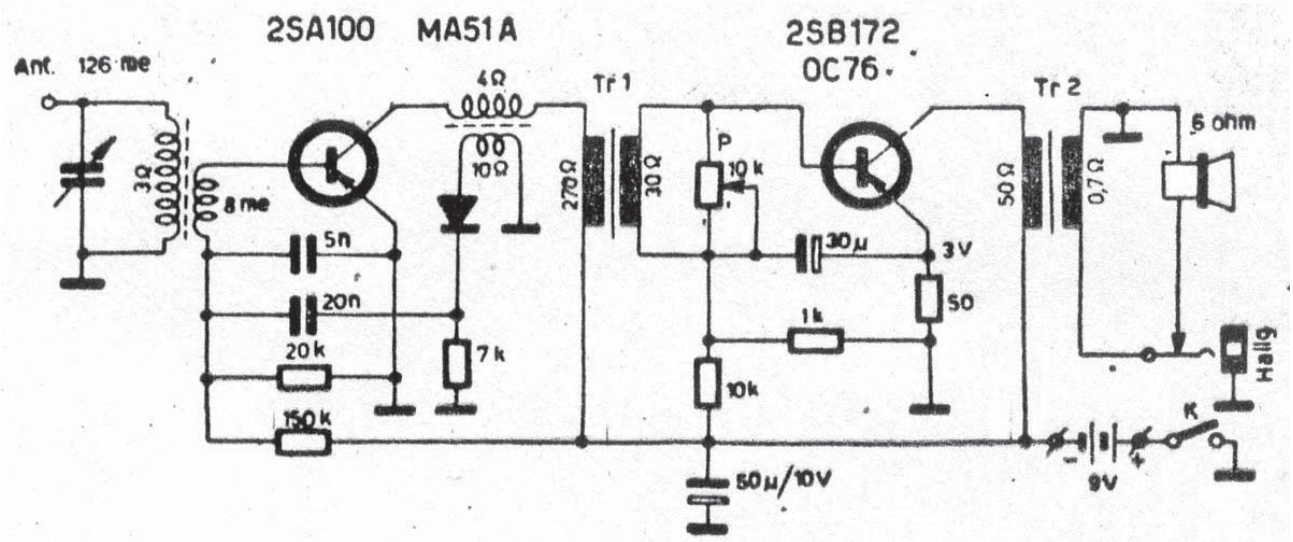

ON
ALL
TRANSISTOR

Coronet
2 TRANSISTORS
ON
OFF

2 TRANSISTOR RADIO
GLOBAL
9V
BATTERY

Ant.
2SA100
2SB33
1N34
1N34
Tr 1
Tr 2
F1
F1
6 ohm
9V
10 x 0,1 Cul
13 Ω

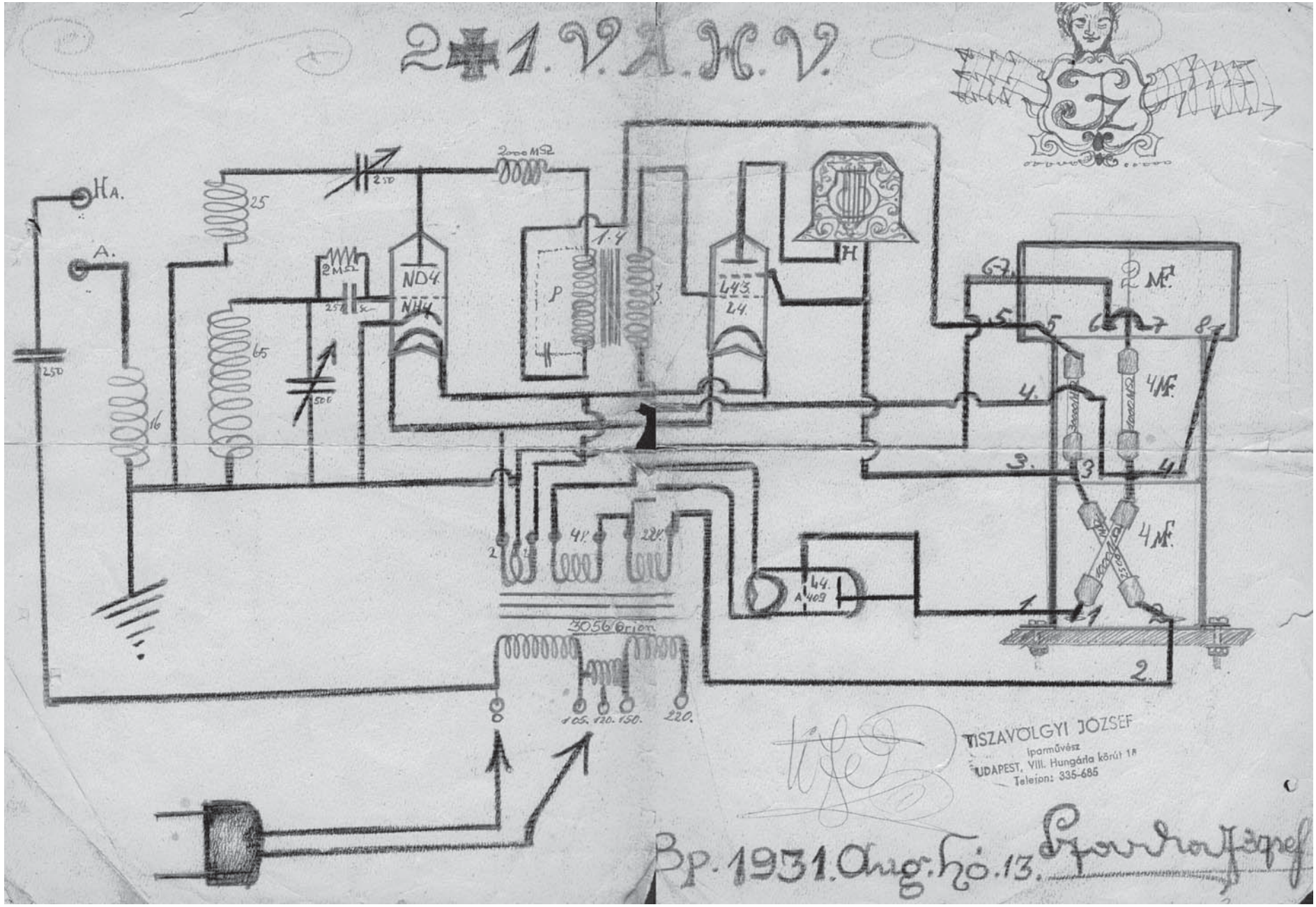

2SA100
MA51A
2SB172
OC76
Ant. 126 me
8 me
4Ω
Tr 1
Tr 2
6 ohm
P
10 k
3V
50
1k
10k
7k
20k
150 k
5n
20n
50µ/10V
9V
Hallg
K

Ismét egy archív kép.

A budapesti gyűjtők körében bizonyára ismerős a Tiszavölgyi József ipar- és keramikus művész neve. A képen ő látható. A kép hátulján a következő szöveg olvasható: "Kozma Fotó Újpest, 1930. ORION GYÁR: Lamberger Marcel mérnök úr hívott a gyárba az új….. rádiótervem megvétele miatt 1930-ban. Szarka József." (Ifjúkori neve Szarka József, később magyarosította Tiszavölgyire.) A képen látható egy rajz, mely nyilván annak a készüléknek a rajza, mely a fiatalember kezei között látható. A túloldalon látható rajz is a fényképpel került elő, mely az ő keze munkája, ugyanaz a kapcsolás, csak ezt kicsit átrajzolva később 1931-ben készítette.

Kóger László

2+1.V.A.K.V.
Ha.
A.
25
250
65
16
500
2MΩ
250
2000 MΩ
ND4
NH4
P
1.4
L43.
L4.
H
G
2 Mf.
4 Mf.
4 Mf.
5
6
7
8
4.
3.
3
4
2
1
41.
22.
44.
A409
3056 Orion
105. 120. 150. 220.
TISZAVÖLGYI JÓZSEF
iparművész
BUDAPEST, VIII. Hungária körút 1A
Telefon: 335-685
Bp. 1931. Aug. hó 13.

Audion cső minden készülékben, minden kapcsolásban tökéletes

Kis feszültség, nagy teljesitmény

Tipusaink	Leirás	Fűtő-feszültség	Fűtő-áram	Anód-feszültség
E 10.	Alacsonyfrekvenciáju erősitő	2·5-3·5 V.	0·18-0·25 A.	40-100 V.
E 11.	Univerzális cső	3-4 V.	0·06-0·1 A.	20-90 V.
E 14.	Speciális magasfrekvenciáju erősitő	3-4 V.	0·06-0·1 A.	40-100 V.
E 15.	Univerzális cső kis anódfeszültséggel	2·5-3·5 V.	0·06-0·1 A.	10-60 V.
E 32.	Ellenállás erősitő cső	3-4 V.	0·08-0·1 A.	60-150 V.
P 205.	Alacsonyfrekvenciáju és végerősitő cső kis hangszórókhoz	3-4 V.	0·18-0·25 A	40-100 V.
P 207.	Nagyteljesitményü hangszóró és végerősitő cső	3·5-4·5 V.	0·2-0·27 A.	50-120 V.
P 209.	Végerősitő. Speciális cső neutrodyn készülékekhez	3-4 V.	0·14-0·17 A.	40-120 V.
P 211.	Rendkivül hangerős univerzálcső	3-4 V.	0·08-0·11 A.	40-150 V.

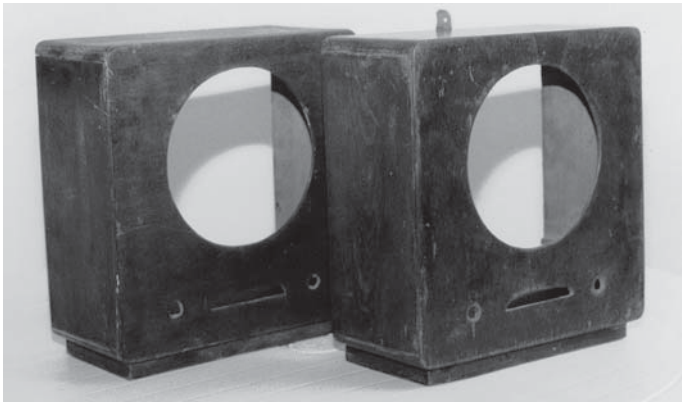
Bármely szaküzletben kérje speciális ismertetésünket.

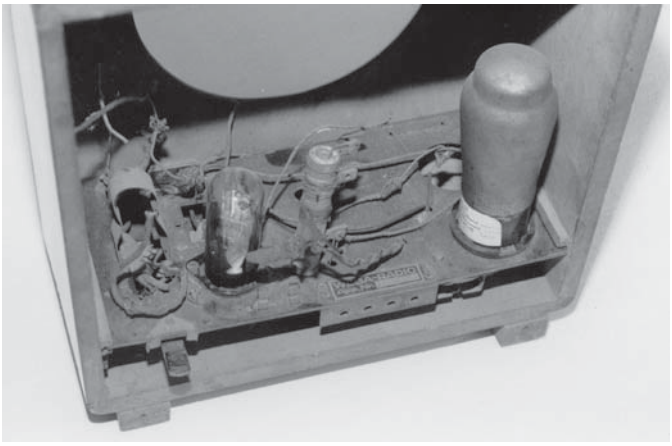
Forrás: RA 1926/dec.

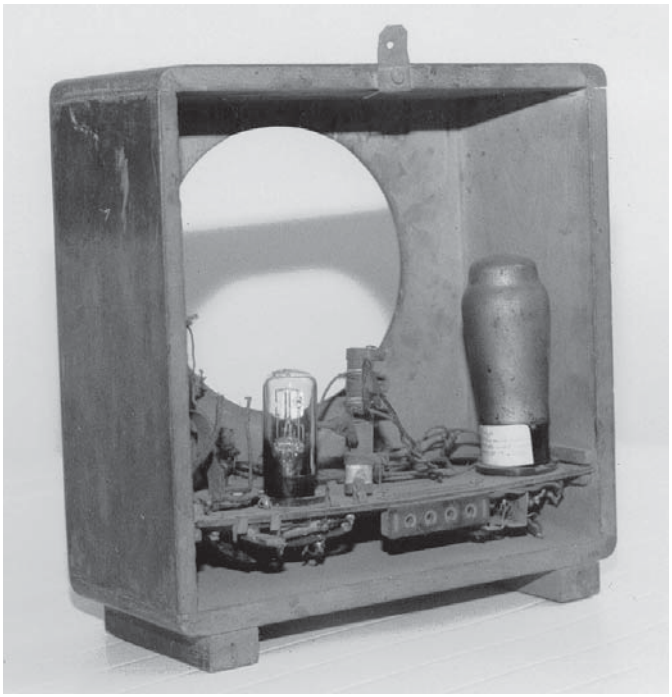
Német kisvevők fadobozban

1945 tavaszán a harci események megszűntével és a Magyar Rádió adásainak megindulásával megkezdődött a lakosságtól begyűjtött és addig raktáron "őrzött" rádióvevőkészülékek visszaszolgáltatása. Azért írtam idézőjelbe az őrzött szót, mert bizony sok helyen civilek is, katonák is megdézsmálták ezeket a raktárakat. Ami készülék megmaradt, sok esetben csövek nélkül, törötten várt régi (vagy új) gazdájára. A raktározást legjobban a bakelit-házas készülékek sínylették meg, ahogy egymásra dobálták őket, többnek összetört a doboza. Természetesen törtek ezek a készülékek háború nélkül is, kicsi méretük és könnyű súlyuk miatt hamar lerántották őket a sublódról vagy a polcról... Gyűjtésem során Kunszentmiklóson, Nemes Zsigmond műszerész hagyatékában, új, egyforma, kis méretű, barnára pácolt fadobozokat találtam, melyek méretre és formára hasonlóak voltak a német "Kleine empfanger"-hez. Sejtésem szerint a háború után Nemes műszerész ezeket a dobozokat sorozatban csináltatta egy asztalossal, hogy a törött dobozú Népvevőket használhatóvá tegye. Vélekedésemben megerősített a dobozok mellett talált bakelit szerelőlap, mely hasonló a magyar "Horthy" néprádióéhoz, csak "WEGA" feliratot visel. A fadobozok nyilván úgy maradtak meg a műszerésznél, hogy az idő túlhaladt ezeken a készülékeken és a problémán: megjelent az új Néprádió...

Balás B. Dénes

CSERE - BERE

ADOK - VESZEK

Hírdetéseket lehet feladni:
Kóger Lászlónál T.: 06-22 381-649, 06-30 9791-456 8000 Székesfehérvár, Sajó u. 9.

Keresek ORION 115A-hoz hangszórót, hátlapot: ORION 332-höz hátlapot, ORION 602-höz hangszórót, VIDEOTON Velence de luxe-hoz hátlapot, hangszórót, hangszóróselymet. Erdőgyaraki Gábor 8000 Székesfehérvár, Bátky Zs u. 4. sz. 1/1. Telefon: 06-22-345-667

Eladó, vagy elcserélhető, vezetékes rádiódoboz, ORION 313 doboz, festésre szorul, Terta 425 skála üveg. Keresem: Kádár Kapcsolások könyve I. kötetét, 1R5T csövet, AZ21 csövet, ORION 521B telepes kapcsolási rajzot. Molnár Zoltán, Hajdúdorog Tel: 52-389-204.

Keresek Philips Olimpia W, ORION 055 rádiókat, Telefunken Mesterszuperhez komplett belső részt, skálaüveggel, gombokkal, hangszóróval, Telefunken 341-hez skálaüveget (színes) Philips Jóbaráthoz hátlapot, 2 db. bakelit oldalborítást, fehér gombot, Telefunken 538V-hez gombokat, kf-tekercs aluserlegeket, Standard (Lorenz K10A)-hoz gombokat, Orionette táskarádiót, Kékes TB 43-as televíziót (csak szép állapotban, nem baj, ha nem működik) Kizárólag ár és állapot megjelöléssel Budapesten és környékén. Prohászka Béla T: 326-5920.

Keresem a Rádiótechnika 1939: 2,5,6,7,8,10 számait és a Rádió Kompass 1938-39-es kötetét, cserébe szakirodalmat vagy jó magyar Ft-ot kínálok. Selyem Tóth Sándor, Zalaegerszeg, Tel: 92-596-600.

Keresem a Rádióamatőr következő számait: 27/5,6, 29/3,5,10, 31/1,5,6,9. Keresem még a Rádióamatőr kapcsolási rajz mellékleteit is. Cserébe másik példányokat adok. Kóger László 22-381-649.

Keresek német néprádióhoz bakelit állomásválasztó forgatógombot. Keresek R 104 katonai adóvevőhöz tápegység csatlakozót. Eladó originál csomagolású UCH 81 100Ft/db, UCH 42 200 Ft/db, UCL 82 200 Ft/db, 1T4 telepes 100Ft/db, ECL80 150Ft/db. Vegyes novál rádió- és TV-csövek 50-100 Ft/db. Eladó ORION 323 működőképesen 3000Ft-ért, szalagos magnóra szerelhető diaszinkronizátor egység 2000Ft. TESLA NC 420 lemezjátszó komplett mechanika 800Ft.
Tel. (06-1) 4577-175 nappal, (06-1) 2267-384 este, Nagy Attila.

Elcserélem Standard 36 vagy Telefongyár Budapest rádiót Telefunken 40W-re. Eladó: Siemens 14W, Moszkvics bakelitrádió, Grundig TK 23-as orsós magnó, Philips diktafon kisméretű orsós magnó, Telefunken 204TS orsós magnó, AEG 421 bakelit rádió, hangszóró nélül, VT R646U hátlap+forgókondi, Blaupunkt W846E hátlap+skálaüveg+hangszóróselyem, Terta 325 skálaüveg, Standard Extra Super belsőrész. Tel.: 233-3458 (este 20.00 után)

Forrás: RA 1927/2.

A kiadvány megjelenését támogatta:
PIREMON NYOMDA Debrecen, Tel.: 52-458-900 fax: 52-458-904
GRAPHICOOL STUDIO Budapest, Tel./fax: 212-7326, 06-20-9428-007